

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 7
4 december 2020 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls, Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
CLB's en deeltijds kunstonderwijs

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Sihame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

536 (2020-2021) – Nr. 1 t.e.m. 6: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door Josiane Van Huynegem, directeur, VCLB Voor- en Noorderkempen	4
1.1. Voorstelling CLB	4
1.2. Aanloop naar de lockdown.....	4
1.3. Voltijds thuiswerken	5
1.4. Einde schooljaar 2019-2020	6
1.5. Schooljaar 2020-2021 tot aan de herfstvakantie van 2020	7
1.6. Conclusies.....	8
2. Vragen van de leden.....	8
2.1. Vragen van Elisabeth Meuleman	8
2.2. Vragen van Hannelore Goeman.....	9
2.3. Vragen van Kathleen Krekels	9
2.4. Vragen van Roosmarijn Beckers.....	10
2.5. Vragen van Loes Vandromme	11
2.6. Vragen van Sihame El Kaouakibi	12
2.7. Vragen van Koen Daniëls	12
2.8. Vragen van Jo Brouns.....	12
3. Antwoord van Josiane Van Huynegem.....	13
4. Uiteenzetting door Hans De Volder, directeur Kunstacademie Beveren en voorzitter VerDi, en Johan Jonniaux, directeur Academie De Vonk, Haasrode ...	17
4.1. Situering.....	17
4.2. Maart-april 2020	17
4.3. Mei-juni 2020	17
4.4. September-oktober 2020	18
4.5. Effecten	18
4.6. Wat kan er nog beter?	19
4.7. VerDi kijkt bezorgd en positief vooruit	20
5. Uiteenzetting door Bart Remans, bestuurslid, Codibel	21
5.1. Corona in de samenleving	21
5.2. Uitdagingen, hindernissen en opportuniteiten	21
5.3. Coronagerelateerde problemen	21
5.4. Besluit	22
6. Vragen van de leden.....	23
6.1. Vragen van Hannelore Goeman.....	23
6.2. Vragen van Kathleen Krekels	23
6.3. Vragen van Roosmarijn Beckers.....	24
6.4. Vragen van Loes Vandromme	25
6.5. Vragen van Sihame El Kaouakibi	25
6.6. Vragen van Jo Brouns.....	26
6.7. Vragen van Koen Daniëls	26
7. Antwoorden van Hans De Volder, Johan Jonniaux en Bart Remans	26
Gebruikte afkortingen.....	31
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op vrijdag 13 november 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: CLB's en deeltijds kunstonderwijs. De sprekers waren:

- Josiane Van Huynegem, directeur, VCLB Voor- en Noorderkempen;
- Johan Jonniaux, directeur, Academie De Vonk, Haasrode;
- Hans De Volder, voorzitter VerDi;
- Bart Remans, bestuurslid Codibel.

De bijlagen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een postcoronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Uiteenzetting door Josiane Van Huynegem, directeur, VCLB Voor- en Noorderkempen

1.1. Voorstelling CLB

Josiane Van Huynegem stelt haar organisatie voor. Het Vrij CLB Voor- en Noorderkempen is groot, bestrijkt een uitgestrekte regio en een divers publiek, en heeft drie vestigingsplaatsen die 84 scholen bedienen, waarvan twee derde van het katholiek onderwijs en een derde gemeentescholen, met in totaal ongeveer 29.000 leerlingen. Er zijn 70 personeelsleden, goed voor 50 vte.

Voor haar uiteenzetting onderscheidt *Josiane Van Huynegem* vier periodes: de aanloop naar de lockdown, de periode van thuiswerken, het derde trimester van het schooljaar 2019-2020 en het eerste trimester van het schooljaar 2020-2021. Wat waren telkens de richtlijnen van de overheid, wat liep er goed en wat waren de opportuniteiten en de knelpunten? Wat waren de extra opdrachten?

1.2. Aanloop naar de lockdown

De aanloop naar de lockdown startte op 4 februari 2020 met de terugkeer van leerlingen uit China en eindigde een zestal weken later op 18 maart 2020 met de overstap naar voltijds thuiswerken en het fysiek sluiten van de CLB's. De richtlijnen van de overheid waren er vooral in de vorm van informatie, die werd gevoeld als een poging om gerust te stellen. Nadien kwamen er richtlijnen voor de scholen die een impact hadden op de werking van het CLB, bijvoorbeeld de maatregel om geen externen meer toe te laten op de scholen. Daardoor stopte de CLB-werking op de scholen volledig. De laatste weken en dagen voor de lockdown kwamen de maatregelen te laat als gevolg van de snelle ontwikkelingen en de realiteit op de werkvloer. De maatregelen die moesten worden genomen, werden nog niet ondersteund.

Josiane Van Huynegem looft het aanpassingsvermogen van de medewerkers in die periode. Ook heel positief vindt zij de versnelde uitrol en implementatie van de 'blended chat' en online werken. Op minder dan een paar dagen was alles uitgevoerd.

Er waren ook knelpunten. Het was een periode van onduidelijkheid en, zowel bij de medewerkers als bij de ouders, vooral de ouders van eerste kleuters, bezorgdheid over de veiligheid van het werk. Er mochten geen externen op school meer komen. Daardoor viel de werking op school stil. Er waren geen gesprekken met ouders meer, geen zorg, geen overleg, geen vaccinaties en geen contactmomenten. De lessen werden geschorst en er was enkel nog noodopvang. Er kwam druk op de medewerkers die gebruikmaakten van deze opvang om hun kinderen zelf op te vangen. Ook een knelpunt was het voortdurend annuleren van afspraken. Die moesten dan opnieuw worden ingepland.

Er waren ook extra opdrachten. Het CLB was het eerste aanspreekpunt voor COVID-19-gerelateerde vragen van scholen, ouders, medewerkers en leerlingen. Er moest ook een adviserende rol worden opgenomen bij het tekort aan personeel in de noodopvang.

1.3. Voltijds thuiswerken

Van 18 maart tot 11 mei 2020 was er een periode van voltijds thuiswerken. Het CLB bleef operationeel, bereikbaar en in beperkte mate fysiek beschikbaar. Er kwamen richtlijnen van de overheid. De informatie ging vooral over de scholen. De vraag om te zorgen voor kwetsbare jongeren werd opgenomen. De preventieve gezondheidszorg, met vooral een prioritering van de vaccinaties en de contactmomenten, werd na de paasvakantie van 2020 heropgestart. Er waren ook draaiboeken voor de heropstart van de scholen.

Wat liep er goed in die periode en wat waren de opportuniteiten? Er was gelukkig ingezet op het gebruik van laptops en gsm's. Zo had iedereen materiaal om thuis te werken. Het was een periode van meer duidelijkheid en een rustiger werktempo omdat er geen verplaatsingen meer waren. De lopende trajecten en de achterstallige administratie konden worden afgewerkt. Er werd massaal overgestapt naar onlineoverleg, zowel voor de zorg op school als voor het teamoverleg. Er werd contact gehouden met de lopende begeleidingen, los van de schooluren. Dat gebeurde door middel van wandelen, beeldbellen, telefoon, sms, of huisbezoek in de voortuin of in een park dichtbij. Door de uitbreiding van CLBch@t was er een grotere beschikbaarheid voor de leerlingen en de ouders. Er was ook tijd om de fysieke heropstart op het CLB voor te bereiden door middel van de risicoanalyse en de aankoop van het noodzakelijke beschermingsmateriaal. Vanuit de arbeidsgeneeskundige dienst was er een bevraging naar welzijn op het werk. Daardoor kreeg het beleidsteam een idee van de punten waaraan bij de terugkeer extra aandacht moest worden besteed.

Er waren in deze periode ook knelpunten. Er was heel intensief mailverkeer. De organisatie van de school primeerde op de leerlingenbegeleiding. Dit is, aldus Josiane Van Huynegem, zeker geen kritiek op de scholen, die heel veel werk hadden met heel diverse taken. Er waren problemen met de bereikbaarheid van bepaalde leerlingen. Sommige leerlingen verdwenen onder de radar, reageerden niet meer op mails, sms'en of op de vraag tot onlineoverleg. Er was een moeilijkere opstart van nieuwe begeleidingen. Ouders vonden het soms niet nodig en stelden voor om het uit te stellen tot na de epidemie. Nog een knelpunt was de kwaliteit van de contacten via het online overleg. Dat had alles te maken met privacy. Men kan niet zomaar in zijn living emotioneel beladen zaken bespreken met het CLB. De medewerkers moesten soms hun begeleidingswerk combineren met de opvang van hun kinderen. Tijdens de lockdown viel de externe hulpverlening helemaal stil.

Voorzieningen en diensten sloten. Er was enkel consult. Het stopzetten van de vaccinaties en de contactmomenten zorgde voor stress bij de medewerkers want het zou allemaal na de paasvakantie van 2020 moeten worden ingehaald. Ten slotte was er het probleem om de verbinding tussen de medewerkers te behouden.

Josiane Van Huynegem vernoemt de extra opdrachten die in die periode binnenkwamen. Het team Infectieziektebestrijding en vaccinatie moest worden versterkt in het kader van de crisis die er toen heerste in de woonzorgcentra. Een aantal medewerkers hadden zich op de medische reservelijst geplaatst. Een van de artsen was bereid om op een heel specifieke vraag in te gaan. Dat vroeg veel communicatie en het was ook qua verzekering een moeilijk punt. Uiteindelijk bleek het niet meer nodig. Er was ook de opdracht om te ondersteunen bij de opmaak van risicoanalyses op school. Dat vond Josiane Van Huynegem wat vreemd omdat de scholen een preventieadviseur hebben. Maar de artsen van het CLB hebben dat toch opgenomen. Er was ook, in het kader van een mogelijke heropstart, een vraag naar ondersteuning bij psychosociale problemen van leerlingen en leerkrachten.

1.4. Einde schooljaar 2019-2020

In de periode mei-juni en de vakantie 2020 waren de CLB-gebouwen opnieuw open. Dat viel samen met het heropstarten van de scholen. Het schooljaar 2019-2020 werd afgewerkt.

Ook in die periode waren er richtlijnen van de overheid. Er waren draaiboeken voor het onderwijs en voor het CLB. Er was een besluit van de Vlaamse Regering met dringende en tijdelijke maatregelen, waardoor een aantal zaken konden doorgaan, onder andere inzake verslaggeving. Er was informatie over de planning van preventieve gezondheidszorg voor het schooljaar 2020-2021. En er was de tekst 'Minimale verwachtingen bij het inhalen van vaccinaties en systematische contacten'. Die tekst kwam er toen het CLB volop bezig was met het inhalen van de achterstand in vaccinaties en systematische contacten. De tekst gaf aan dat al wat niet kon doorgaan in de loop van schooljaar 2019-2020 moest worden ingehaald en dat er in het schooljaar 2020-2021 geen gaten mochten vallen. Er was ook nog de opdracht voor contactopsporing. Deze tekst is hard aangekomen op dat moment en gaf veel stress. Het beleidsteam heeft op dat moment moeten beslissen om deze richtlijnen niet volledig te volgen.

Wat waren in deze periode de opportuniteiten? Het vaccinatieprogramma werd zeer goed aangepakt. Het was de bedoeling dat bij de heropstart van de scholen de CLB's ook zouden starten met vaccineren. De scholen wilden dat niet combineren met het lesgeven aan andere klassen en met het organiseren van opvang. In overleg met een aantal scholen en lokale besturen werd daarom gestart met het vaccineren voor de opening van de scholen. Na de heropstart werden ook op het CLB leerlingen gevaccineerd, vooral leerlingen van secundaire scholen. Leerlingen van het eerste leerjaar werden op school gevaccineerd. Er was een zeer goede samenwerking met de scholen en met de lokale besturen. Er waren ook goede interne corona-afspraken.

Op het eind van het schooljaar 2019-2020 waren er knelpunten. Er was bij medewerkers toch enige ongerustheid met betrekking tot de veilige terugkeer naar het CLB. De organisatie van de preventieve gezondheidszorg verliep anders. Normaal gezien wordt het derde secundair in de klas gevaccineerd. Nu kwamen die leerlingen naar het CLB. Dat moest op een veilige manier worden georganiseerd. Er was stress over het inhalen van de contactmomenten in verband met de overheidscommunicatie. Er was de opstart van de samenwerking met het callcenter. De samenwerking met het COVID-19-team in het kader van de contactopsporing liep in het begin niet zo goed want het mocht enkel met de arts overleggen. Die was meestal weg om te vaccineren. Er was ook een knelpunt in verband met het

afronden van de HGD-trajecten in functie van het gemotiveerd verslag. De periode was te kort om alle trajecten af te werken. Er was ook de gewijzigde regelgeving inzake het B-attest met een negatief advies om te dubbelen. Dat was op dat moment niet zo duidelijk voor zowel de scholen als de ouders.

In die periode waren er ook extra opdrachten. Er moesten bij de heropstart risicoanalyses worden gemaakt in de scholen. Het CLB kreeg ook een rol bij de contactopsporing. Dat lag volgens Josiane Van Huynegem in de lijn van wat de CLB's altijd doen in het kader van besmettelijke ziekten.

1.5. Schooljaar 2020-2021 tot aan de herfstvakantie van 2020

De opstart van het schooljaar 2020-2021 verliep, in de mate van het mogelijke, gewoon. Er waren de maatregelen, en ook duidelijke afspraken, bijvoorbeeld over het fysiek aanwezig zijn op de CLB's. Er waren voor deze periode, tot de herfstvakantie van 2020, richtlijnen van de overheid. De CLB's hadden pandemiescenario's. Josiane Van Huynegem dacht dat er zou worden gewerkt met kleurcodes, zoals in het onderwijs. Eind augustus 2020 kwam de instructie dat die er niet zouden zijn, en dat de CLB's zo goed mogelijk moesten werken ongeacht het pandemieniveau. Maar er was wel aangepaste communicatie over de planning van de preventieve gezondheidszorg voor het schooljaar 2020-2021. De hoofdplicht was de contactopsporing, in tweede instantie het vaccineren en dan de systematische contactmomenten. Dat laatste verviel indien de twee eerste opdrachten dat vereisten.

Wat waren de opportuniteiten in deze periode? De leerlingen waren terug op school. Er was ervaring met de coronamaatregelen. In september 2020 werd gestart met de contactopsporing. Aanvankelijk deden enkel de artsen dit, maar het aantal vragen per dag liep snel op van 2 tot 3 per dag begin september 2020 tot 15 tot 20 per dag eind oktober 2020. Er kwamen dan middelen van de overheid voor extra artsen. Er was daarna ook een voltijdse en een halftijdse PMW voor contactopsporing. Daarbij werkten de artsen goed samen met de PMW's, die ook werden ingezet voor het vaccineren. Er waren betere afspraken met het COVID-19-team in verband met de contactopsporing. Begin september 2020 verliepen er 3 tot 4 dagen tussen de melding van de besmetting vanuit de school en de melding van het COVID-19-team. In de loop van oktober 2020 ging het veel sneller, tot de dag zelf. Uiteindelijk werden er gevallen gemeld door het COVID-19-team waarvan het CLB het niet wist via de school. Er was voor de contactopsporing een heel goede samenwerking met de scholen en de vier eerstelijnszones. Er werden afspraken gemaakt over clusterbesmettingen.

Tussen begin september en de herfstvakantie van 2020 waren er ook knelpunten. Er zijn meer en ook zwaardere begeleidingsdossiers. De draaischijffunctie van de CLB's kwam onder druk te staan. Het nijpende tekort aan hulpverlening was er al geruime tijd in de CLB's maar ook in andere diensten. Op dit moment is er nog altijd minder diagnostiek mogelijk. Dat heeft te maken met de manier waarop het CLB intern met het materiaal kan omgaan naar aanleiding van de coronamaatregelen. Maar ook extern is er minder diagnostiek mogelijk. Er waren tijdelijke coronaverslagen, waardoor leerlingen zonder diagnose konden overstappen naar het buitengewoon onderwijs. Men weet nu al dat deze diagnose, door de lange wachtlijsten, voor een aantal leerlingen in het schooljaar 2020-2021 niet meer in orde kan worden gebracht. Door de contactopsporing vallen systematische contactmomenten weg. Leerlingen nemen selectief contact op met de CLB's. Daardoor worden belangrijke problemen niet gezien. De CLB's zijn nu 7/7 beschikbaar voor contactopsporing. Dat vraagt veel van de medewerkers. De samenwerking met de arbeidsgeneeskundige dienst inzake contactopsporing verloopt niet vlot.

Er zijn ook weer extra opdrachten. De risicoanalyses van de scholen moeten worden nagekeken. Dat vermindert nu. De grote opdracht is de contactopsporing voor

leerlingen, leerkrachten, ondersteuners, poetspersoneel en het personeel van internaten. Dat slorpt heel veel tijd op.

1.6. Conclusies

Het was de voorbije maanden en ook nu nog een hele uitdaging voor de CLB's om het werk goed te kunnen doen. De richtlijnen en de doelstellingen van de overheid waren tijdens het schooljaar 2019-2020 niet haalbaar. In het schooljaar 2020-2021 is de teneur anders. Het CLB is blij met de extra middelen, ook deze die nu in het vooruitzicht worden gesteld.

Er zijn ook nog bezorgdheden. De maatschappelijke functie van het CLB is het blijven opvolgen van gezondheid, groei en ontwikkeling van leerlingen door middel van systematische contactmomenten. Hopelijk kan deze opdracht door de extra middelen in het schooljaar 2020-2021 verder worden uitgevoerd.

Bij een aantal leerlingen werd tijdens de eerste lockdown de veerkracht al sterk op de proef gesteld. Dat zal nog versterken bij een tweede lockdown met weinig sociaal contact. Het CLB is dus blij dat de scholen op 16 november 2020 gedeeltelijk opnieuw opstarten.

De draaischijffunctie van het CLB staat onder druk. Door een vertraging in de hulpverlening zijn de problemen nu ernstiger en is de hulp minder beschikbaar. Daardoor is er een verschuiving van de opdracht van het CLB als brede instap naar het bieden van langdurige hulp. Dat gaat ten koste van de onderwijsopdracht.

2. Vragen van de leden

2.1. Vragen van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman veronderstelt dat er bij de CLB's de voorbije maanden veel problemen zijn samengekomen. Ze hadden een belangrijke opdracht inzake contactopsporing, maar ook bij het garanderen van de veiligheid en de risicoanalyses in de scholen. Maar tegelijk moest ook de preventieve gezondheidszorg worden gecontinueerd. Ook de psychische gezondheid van de leerlingen kwam onder druk te staan. Dan was er nog de zorg voor de kwetsbare leerlingen, leerlingen in moeilijke thuissituaties met intrafamiliaal geweld enzovoort. Elisabeth Meuleman vraagt of de extra middelen die werden uitgetrokken om dat allemaal waar te maken voldoende zijn. Zijn er voldoende handen? Er zijn niet altijd voldoende geschikte artsen en medewerkers. Kan daar iets aan worden gedaan? Zijn er andere profielen mogelijk?

Elisabeth Meuleman is erg bezorgd om het psychisch welzijn van de leerlingen. Dat probleem wordt nog versterkt door de tweede lockdown. De kwetsbaarheid van de leerlingen is een reëel probleem. Kunnen de CLB's dat voldoende aanpakken en opvolgen? Indien niet, wat is er extra nodig?

Zijn de CLB's nu op schema met de preventieve gezondheidszorg en de vaccinaties? Is de hele achterstand ingehaald?

Elisabeth Meuleman hoopt dat er voor het onderwijs sneltesten beschikbaar zullen zijn. Dat zal volgens haar zeker nodig zijn. Het wordt duidelijk dat kinderen een rol spelen in de verspreiding van het virus. Iedereen houdt zijn hart vast omdat de scholen opnieuw opengaan na de herfstvakantie van 2020. Hebben de CLB's al een taak gekregen in verband met die sneltesten?

Het dko heeft geen CLB-ondersteuning maar zit wel met dezelfde vragen in verband met contactopsporing en risicoanalyse. Zij missen die ondersteuning. Kan het CLB daar iets aan doen?

2.2. Vragen van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman vraagt hoe zij de adviserende rol die het CLB bij de noodopvang tijdens de thuiswerkperiode moest opnemen, moet verstaan. Ging het over hoe er moest worden omgegaan met de bubbels? Was er ooit sprake van het inzetten van CLB-personeel voor noodopvang of in de klassen?

Wat gebeurt er tijdens een periode van afstandsonderwijs met jongeren die het thuis moeilijk hebben en die onder de radar verdwijnen? Kan Josiane Van Huynegem meer uitleg geven over hoe dat precies werd aangepakt? Verliep dat in contact met de scholen? Ging het vooral over het verstrekken van advies? Ging dat samen met de lokale besturen of rechtstreeks met die leerlingen?

Privacy is een belangrijk punt, beaamt Hannelore Goeman. Hoe is het CLB daarmee omgegaan? Is het CLB intussen op schema met de vaccinaties? Met een B-attest mag er enkel worden gedubbeld met een positief advies van de klassenraad. Moet er ook een advies van de CLB's komen? Heeft het CLB dat kunnen bijbenen?

Gaat het bij de contactopsporing enkel over de contacten op school? Hoe wordt dat geregistreerd? Wordt dat doorgegeven aan de Vlaamse databank en ingevoerd in de databank van Sciensano? Als een kind besmet is, moeten de ouders en andere mensen in hun omgeving toch ook worden gecontacteerd. Dat gebeurt dan wellicht door Vlaamse contactopsporders, die het besmettingspatroon in kaart moeten brengen. Hoe verloopt dat concreet?

De samenwerking met de arbeidsgeneeskundige dienst verloopt niet altijd vlot. Kan Josiane Van Huynegem daar dieper op ingaan?

Door het inhalen van de vaccinaties en het moeten verzorgen van de contactopsporing komen de gewone taken van de CLB's onder druk te staan. Zijn de beloofde extra middelen al doorgekomen? Is daarvan iets te merken in de praktijk? Werden de extra artsen al toegekend?

De CLB's zijn voor veel verantwoordelijk: gezondheid, groei en ontwikkeling. Wat heeft er vandaag het meest te lijden onder het feit dat contactopsporing erbij is gekomen? Kan het beleid de CLB's helpen om de verschillende aspecten van hun dienstverlening zo goed mogelijk te laten verlopen?

2.3. Vragen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels stelt vast dat het CLB niet in de scholen binnen mocht toen deze gesloten waren. Toen ze opnieuw open mochten, vernam zij dat de scholen de externe ondersteuning van de CLB's en van de ondersteuningsnetwerken hadden gemist. De klassen moesten gesplitst worden en de scholen hadden graag die mensen daarvoor ingezet. Hoe is het centrum van Josiane Van Huynegem daarmee omgegaan? Of kreeg zij die vraag niet? Heeft zij zelf initiatief genomen om contact te zoeken met de leerlingen die werden begeleid op het moment dat de scholen gesloten werden, om de begeleiding te kunnen voortzetten?

Het CLB bleef operationeel en stond open voor vragen. Heeft het proactief acties ondernomen? Op een bepaald moment primeerde de organisatie van de school op de leerlingenbegeleiding. Hoe speelde het CLB daarop in? Was er ruimte voor initiatieven?

Een arts werd voorbereid om het team van de infectieziekten te versterken, maar dat ging niet door, hoewel er toch handen tekort zijn. Dat lijkt een gemiste kans. Kathleen Krekels vraagt wat daar de reden voor was.

Kathleen Krekels vindt de handelingsgerichte diagnostiek en de trajecten belangrijk. Een aantal trajecten rond gemotiveerde verslagen konden niet worden afgewerkt. Hoe gaat het ondertussen met die kinderen? Is het feit dat bepaalde begeleidingsdossiers nu zwaarder zijn daar een gevolg van? Spelen daar misschien nog andere oorzaken?

Er moesten extra PMW's worden ingezet voor de contacttracing. Welke gevolgen had dit voor de rest van de dienstverlening? Kathleen Krekels denkt daarbij aan het leren studeren, de onderwijsloopbaanbegeleiding of het sociaalpsychologische.

De draaischijffunctie van de CLB's is veel zichtbaarder. Kan Josiane Van Huynegem dat duiden? Heeft dat te maken met het feit dat er nu gewoon meer vraag naar ondersteuning is? Er moeten langdurige begeleidingen worden gedaan. Hoe wordt dat opgenomen? Is dat nog haalbaar? Blijven er mensen in de kou staan? Hoeveel?

Kathleen Krekels is blij dat er extra middelen zijn. Vertaald naar mankracht zou dat op vier vte per CLB kunnen komen. Welke profielen worden aangeworven en hoe zullen deze worden ingezet?

Josiane Van Huynegem had het over het B-attest. Kathleen Krekels hoorde van mensen die aan de school vroegen om hun kind een C-attest te geven omdat zij vonden dat het een kans moest krijgen om zich te herpakken in hetzelfde jaar van dezelfde richting. Dan kregen zij het bericht van de school, waar geen examens waren georganiseerd, dat iedereen mocht overgaan, en dat er voor begeleiding zou worden gezorgd het volgende schooljaar. Sommige ouders probeerden via het CLB de school toch te overtuigen. Heeft Josiane Van Huynegem ook dergelijke vragen gekregen? Hoe werd daarmee omgegaan? Zijn het een paar gevallen of meer? Wat nu met deze leerlingen? Hoe worden ze opgevolgd?

2.4. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers begrijpt dat het CLB wil dat er sneltesten komen als de scholen opnieuw opengaan. Wordt het CLB daarbij betrokken? Hoe zal dat gebeuren? Nu staat het CLB in voor de contactopsporing en de huisartsen voor de testing. Het zou wellicht efficiënter zijn indien dat op één plaats gebeurde. Maar wellicht is het CLB al overbevraagd?

Hoeveel leerlingen bleven er in de regio van Josiane Van Huynegem onder de radar? Heeft zij ondertussen opnieuw contact met die leerlingen, die nu opnieuw naar school gaan? Zijn er in haar regio grote digitale noden? Zijn er nog veel tekorten, bijvoorbeeld aan laptops? Vlaams minister Ben Weyts heeft extra middelen aangekondigd voor de contactopsporing. De CLB's zouden gemiddeld vier extra vte krijgen. Is dat voldoende? Kan het gewone werk nog naar behoren worden uitgevoerd? In een pandemie blijven vaccinaties tegen andere ziektes belangrijk. Is er nog voldoende tijd om de problematiek van de spijbelaars op te volgen?

Leerlingen hebben door de lockdown meer psychische problemen. Merkt Josiane Van Huynegem dat ook? Bijvoorbeeld door de contacten op CLBch@t?

Waar zit de miscommunicatie wanneer een leerling vermoedelijk corona heeft? Hoe komt dat? Wat kan daaraan worden gedaan? Verlopen communicatie en informatiedoorstroming moeilijker bij kinderen van gescheiden ouders?

De testresultaten laten op zich wachten. Is dat omdat de huisartsen overbevraagd zijn? Waar zit die flessenhals?

De CLB-contactopsporing zou eigenlijk moeten gemeld worden bij de Vlaamse contactopsporing, vindt Roosmarijn Beckers, zoals ook Hannelore Goeman al zei.

2.5. Vragen van Loes Vandromme

Volgens *Loes Vandromme* heeft CD&V altijd al geloofd in de draaischijffunctie van de CLB's: zij staan op het kruispunt van Welzijn en Onderwijs. Loes Vandromme is blij dat steeds meer mensen daarvan overtuigd lijken.

Loes Vandromme vraagt of Josiane Van Huynegem het gevoel heeft dat er voldoende aandacht is voor de noden van de CLB's. Werden zij voldoende gehoord bij de beslissingen die werden genomen?

De draaiboeken schreven heel wat richtlijnen vanuit Vlaanderen voor. Maar daarnaast kregen de CLB's lokale autonomie. Hoe werd dat ervaren? Is Josiane Van Huynegem voorstander van lokale autonomie? Kan zij aangeven hoe zij daarmee samen met de lokale besturen en scholen aan de slag is gegaan?

Heeft Josiane Van Huynegem contact met andere CLB's? Hebben die directeurs en medewerkers gelijkaardige vragen? Hoe wordt de informatie over de goede voorbeelden gedeeld zodat niet iedereen opnieuw het warm water moet uitvinden?

Loes Vandromme vindt CLBch@t een zeer geslaagd initiatief. Het was er al voor corona. De leerlingen gaan via CLBch@t op zoek naar hulpverlening die nauw aansluit bij het onderwijs zelf. CLBch@t is een netoverschrijdend initiatief dat wordt ondersteund door verschillende onderwijsverstrekkers. Zijn er nog dergelijke netoverschrijdende initiatieven? Zijn de extra middelen voldoende? Zijn er nog extra maatregelen nodig om CLBch@t nog beter te laten functioneren? Van de medewerkers die met CLBch@t werken, wordt wel wat flexibiliteit verwacht. Hoe gaat het CLB van Josiane Van Huynegem daarmee om?

Er zijn meer begeleidingsdossiers die zwaarwegend zijn. Wat houdt dat precies in? Zijn die gelinkt aan de meest kwetsbare leerlingen? Hoe konden zij in de extra week herfstvakantie van 2020 worden bereikt? Hoe werd het contact bewaard, zeker ook met het oog op het welzijn van die leerlingen?

Er is steeds meer angst voor het coronavirus. Merkt Josiane Van Huynegem daar iets van, niet alleen bij haar medewerkers, maar ook in het hele onderwijsveld?

De koepel van het CLB van Josiane Van Huynegem organiseerde een rondetafel met andere organisaties, zoals Kind en Gezin. Het ging heel specifiek over de impact van corona op kleuters. Men moet op zoek naar outreachend werken en bruggen slaan tussen de verschillende initiatieven zoals opvang en school. Zijn er specifieke aandachtspunten ten aanzien van de kleuters?

Er moesten risicoanalyses worden opgemaakt. Het CLB heeft decretale opdrachten. Wellicht moesten er zaken geprioriteerd worden. Wat vindt Josiane Van Huynegem als directeur en als persoon de belangrijkste prioriteit?

De minister schuift in zijn actieplan voor de CLB's drie punten naar voren: het vroegtijdig schoolverlaten, welbevinden en gezondheid. Kan Josiane Van Huynegem zich daarin vinden?

Er zijn middelen om extra personeel aan te werven. Maar artsen en ondersteunend personeel zoals psychologen en sociaal assistenten worden niet gemakkelijk gevonden. Hoe bekijkt Josiane Van Huynegem dat?

2.6. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi vindt het belangrijk dat het CLB inzet op het welzijn van de eigen mensen want men kan niemand goed ondersteunen als men het zelf niet goed heeft. Men kan jongeren leren dat ze hun handen moeten wassen, maar niet hoe ze voor hun mentale welzijn kunnen zorgen. Het CLB speelt daarin een belangrijke rol. Er moet veel aandacht uitgaan naar het psychosociaal welzijn. Dus is het de vraag wat de komende weken de prioriteit moet zijn.

Wat is in het hele onderwijsecosysteem de rol van het CLB in de coronacrisis? Speelt het CLB zijn juiste rol, of is er iets waarop een grotere focus moet liggen?

Wordt CLBch@t inderdaad steeds meer ook door ouders gebruikt? Hoe zit het met de structurele verankering van dat instrument? Moet dat meer worden ondersteund?

Heel wat jongeren blijven onder de radar. Stijgt dat aantal in deze tweede lockdown? Is de rol van het CLB door iedereen gekend? Ook voor wat betreft zijn reguliere werking?

Wat gebeurt er met de dossiers die on hold staan? Welke profielen zijn er nodig om die wachtende dossiers te behandelen?

Hoe verloopt de netoverschrijdende werking in deze crisisbestrijding? Zijn er verschillen in de aanpak? Kan de een van de ander leren? Hoe verloopt het overleg?

2.7. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls heeft drie punctuele vragen. Verloopt de link met de andere contactopsporing vlotter dan in het begin? Wordt het CLB rechtstreeks geïnformeerd wanneer ouders besmet zijn?

De draaischijffunctie komt onder druk. Op welke manier wordt het CLB vanuit het domein Welzijn budgettair of financieel ondersteund?

Er is ook uitval bij het eigen personeel. Recent werd beslist dat er snelle vervangingen komen. Voor artsen is dat problematisch. Zijn personeelsequipes een oplossing?

2.8. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns stelt vast dat er op verschillende niveaus aan contactopsporing wordt gedaan. In welke mate zijn die niveaus goed op elkaar afgestemd? In zijn regio heeft hij vernomen dat de koppeling van de data een uitdaging vormt. Vandaag wordt er met LARS gewerkt. Dat zou aan de Vlaamse Zorgatlas gekoppeld moeten worden. Leeft die uitdaging ook bij het CLB? Dat vergt veel werk en capaciteit bij de verschillende diensten. Daar zijn nog efficiëntiewinsten te boeken, aldus Jo Brouns.

Er werd ook gekeken naar de samenwerking tussen de eerste lijn, de lokale besturen, Vlaanderen en de CLB's. Er is een procedure uitgeschreven voor de volledige en de gedeeltelijke sluiting naar aanleiding van clusteruitbraken. Zit die procedure goed of zijn er bijstellingen nodig?

De sneltesten zullen er ook voor het onderwijs moeten zijn. Maar er is een nieuwe en een oude strategie. Voor 19 oktober 2020 was de verhouding tussen het aantal besmette leerkrachten en het aantal besmette leerlingen één op de vijf. Daarna is dat, althans in de regio van Jo Brouns, snel gestegen naar één op de twee. Bij de oude teststrategie werden de hoogrisicocontacten ook getest. Bij de nieuwe is dat niet het geval. Daardoor loopt men een aantal leerlingen mis. De studie van vandaag toont nogmaals aan dat het belangrijk is om alle hoogrisicocontacten te testen omdat kinderen wel degelijk het virus kunnen opnemen. Deelt Josiane Van Huynegem de mening dat er zoveel mogelijk moet worden getest, zeker met het oog op de heropening van de scholen op maandag 16 november 2020?

Hoe gaat het CLB om met de coronalertapp? Wordt dat uitgelegd aan de leerlingen? Gaat het CLB daarmee aan de slag op de scholen?

Hoe is de relatie met de arbeidsgeneeskundige dienst? Jo Brouns vernam op het terrein dat er vaak verschillen waren in de adviezen die werden gegeven, bijvoorbeeld over praktijklessen en het contact met materialen. Zit daar een positieve evolutie in?

3. Antwoord van Josiane Van Huynegem

Josiane Van Huynegem bevestigt dat de extra middelen zijn omgezet in extra personeel. Dat was zeker nodig want de systematische contactmomenten waren geschrapt. De vaccinaties zijn wel blijven doorgaan. De uitbreiding is zeker zinvol. Er is al jaren te weinig personeel voor de leerlingenbegeleiding. Daar moest een deel van worden gebruikt om laagdrempelig met leerlingen in contact te komen, om te voorkomen dat de problemen groter worden.

Josiane Van Huynegem vreest dat de tweede lockdown de problemen met het psychische welzijn van de leerlingen nog versterkt heeft. Zij voelde aan dat het in september en oktober 2020 moeilijker was om de leerlingen te overtuigen van de noodzaak om het aantal sociale contacten te beperken. Dat is vooral zo bij leerlingen van het secundair onderwijs. Op de school zelf wordt de mogelijkheid om nauw contact te hebben nog beperkt. Maar de leerlingen hebben nood aan dat nauwe contact. In het secundair onderwijs komt er meer druk op de leerlingenbegeleiding. De leerlingen komen later bij het CLB.

Het CLB is erin geslaagd om alle vaccinaties die in het schooljaar 2019-2020 moesten gebeuren, af te werken. In het schooljaar 2020-2021 wordt prioritair ingezet op contactopsporing en pas daarna op vaccinaties. Een apart team doet de vaccinaties. Josiane Van Huynegem denkt dat alle vaccinaties zullen kunnen worden toegediend. De problemen rijzen vooral bij de systematische contactmomenten. Daarvan zijn er nog maar heel weinig doorgegaan.

Josiane Van Huynegem vindt het zeker zinvol dat er sneltesten komen in het onderwijs. Het zouden andere zijn, zo verneemt zij uit de communicatie vanuit de koepel, die deze sneltesten uitvoeren. Het CLB zou dan wel aan de slag gaan met de resultaten. Dat past in het kader van de contactopsporing.

In haar regio heeft Josiane Van Huynegem nog geen vragen gekregen van het dko over risicoanalyses of ondersteuning. In het verleden waren er wel contacten met het dko over leerproblemen. Maar nu zijn er geen vragen.

Het CLB heeft een adviserende rol in het kader van de noodopvang. Wanneer het door een personeelstekort niet mogelijk was om op een bepaalde plek noodopvang te organiseren, zou het CLB bekijken, in het kader van die bubbel, of ze daar konden aansluiten bij een andere noodopvang. Het CLB kreeg geen vraag om personeel in te zetten in die noodopvang.

Het CLB probeert het contact opnieuw op te nemen met leerlingen die onder de radar verdwenen. Dat gebeurt vaak in overleg met de school omdat die het netwerk van die leerlingen kent. Heeft het CLB daar proactief aan gewerkt? Er was een lokaal bestuur dat daarop heel actief inzette en aan de slag ging met leerlingen met wie er geen contacten meer waren. Het CLB heeft daaraan meegewerkt, maar men kon vaststellen dat het zeer moeilijk is om leerlingen die doelbewust onder de radar verdwijnen terug op te vissen. Dat kan wel als ze opnieuw naar school willen komen.

Het is inderdaad moeilijk om over emotionele problemen te praten wanneer er nog andere mensen aanwezig zijn. Het gebeurde dan wel eens dat het gesprek werd afgebroken. Dan werd opnieuw contact opgenomen om te bekijken hoe het op een andere manier kon worden voortgezet. Voor het secundair onderwijs bleken de wandelingen een goed middel.

Het CLB is aan de slag gegaan met de B-attesten met een positief advies van de klassenraad. Eind augustus en begin september 2020 waren er nog vragen. Sommige ouders wisten niet dat ze daarvoor bij het CLB moesten zijn. Maar nu is alles afgewerkt.

Hoe verloopt de contactopsporing? Wanneer een leerling of een leerkracht besmet is, moet dat meteen worden gemeld aan de school. De school brengt dan het CLB op de hoogte. Daar bekijkt de dispatcher wat er moet gebeuren en hij zet dan iemand op de contactopsporing. Een aantal gegevens worden geregistreerd: wie de tracer is, op welk moment de melding is gebeurd, wie de leerling is, of er hoogrisicocontacten zijn en het aantal laagrisicocontacten.

Alle gegevens van leerlingen en leerkrachten worden elke week doorgegeven aan de koepel, die dit dan doorgeeft aan de Risk Assessment Group. Sinds kort kan het ook via LARS worden geregistreerd en worden de gegevens automatisch doorgegeven.

Aan de arbeidsgeneeskundige diensten werd gevraagd dat zij de registratie van de personeelsleden zouden doorgeven. Maar blijkbaar slagen zij daar niet in. Daarom stuurt het CLB nog zelf de lijst met besmette leerkrachten en bijbehorende hoogrisicocontacten door. De arbeidsgeneeskundige diensten zouden, volgens de afspraak, contact opnemen met de hoogrisicocontacten. Maar dat loopt niet vlot. Het CLB doet dat zelf via de school.

Er zijn extra middelen gekomen, bevestigt Josiane Van Huynegem. Er konden zeven uur arts worden aangeworven. Het gaat om een arts die uit haar verlofstelsel is gekomen. Er werd een extra PMW aangeworven. Een collega die halftijds werkte is naar voltijds gegaan. Josiane Van Huynegem is blij dat er vier vte naar de CLB's kunnen komen. Het moet nog worden bekeken hoe deze zullen worden ingezet. In de loop van het schooljaar is het moeilijk om iemand voor een beperkte periode te laten vervangen. De mensen nemen niet het risico om hun job daarvoor op te zeggen.

Josiane Van Huynegem hoopt dat het mogelijk is om de contactopsporing te laten uitvoeren door een sterke administratieve kracht. Het is een voordeel om uit een medische equipe te komen omdat men dan de achtergrond heeft, maar de richtlijnen voor contactopsporing kunnen eigenlijk aan iedereen worden aangeleerd. Zo kunnen de meer medische vragen worden behandeld door de arts.

Wie contactopsporing doet moet telefonische vaardigheden hebben, goed kunnen luisteren en alert zijn voor signalen van wat niet wordt gezegd. Die persoon moet vriendelijk blijven en mag niet veroordelen.

Er is een volgorde in de prioriteiten, bevestigt Josiane Van Huynegem. De contactopsporing komt voorop, vervolgens de vaccinaties en dan de systematische contactmomenten. Die laatste werden nog niet opgestart. De PMW's met begeleidingsuren en de andere disciplines die een taak hebben in het kader van de leerlingenbegeleiding blijven behouden.

Toen de CLB's de scholen niet meer binnen mochten, kwam er communicatie van de overheid dat ze niet worden beschouwd als externen. Met het oog op de veiligheid werd bij een aantal scholen toch uitgekeken naar een andere manier van samenwerken.

De CLB's hebben niet geholpen bij het splitsen van de klassen door zelf in de klas te gaan staan. Wel werden de risicoanalyses bekeken.

Werden er proactief acties ondernomen in functie van leerlingen of ouders? Het CLB werkt vooral vraaggestuurd, zegt Josiane Van Huynegem. Bij bepaalde bezorgdheden wordt afgestemd met de school. Voor de paasvakantie van 2020 hebben de lokale besturen ook gekeken welke leerlingen van de radar verdwenen.

Waarom ging de samenwerking met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid in het kader van de woonzorgcentra niet door? Blijkbaar hadden ze voldoende personeel, denkt Josiane Van Huynegem.

Alle trajecten rond handelingsgericht werken en ondersteuningsnetwerken lopen permanent door. Zo konden trajecten die op het eind van het schooljaar 2019-2020 niet waren afgewerkt, in september 2020 doorlopen. Josiane Van Huynegem meent dat de meeste leerlingen zo op hun plaats konden komen. Tenzij ze naar het buitengewoon onderwijs wilden en er geen plaats was. De scholen voor buitengewoon onderwijs zaten vlug vol.

De begeleidingsdossiers zijn nu zwaarder. Ze hebben vooral te maken met het psychosociaal functioneren. De mentale impact van corona op jongeren is groot. Er zijn meer jongeren met zelfdodingsgedachten. Dat heeft wellicht te maken met het feit dat ze de signalen niet hebben gezien doordat ze niet op school waren. Een aantal leerlingen hebben heel veel deugd van onderwijs. Thuis pakken ze dat niet op, zeker als hun ouders hen niet begeleiden. Hun structuur valt in duigen. Dat is zorgwekkend. Het is belangrijk dat leerlingen op school blijven, om binnen een vaste structuur te kunnen omgaan met klasgenoten.

Aan sommige leerlingen kan vanuit de draaischijffunctie geen plek worden gegeven bij een andere dienst. Ze blijven bij het CLB, dat daar helaas weinig tijd voor heeft. Er wordt dan naar oplossingen gezocht. Josiane Van Huynegem heeft geen zicht op het percentage dat in de kou blijft staan.

Het aantal leerlingen dat onder de radar blijft zal waarschijnlijk kunnen gezien worden door de LARS-registratie.

Er waren grote digitale noden bij de leerlingen om betrokken te blijven bij de school.

De problematiek van de spijbelaars is in coronatijd enigszins anders. Wanneer is men een spijbelaar bij afstandsonderwijs: wanneer men maar af en toe deelneemt of wanneer men niet deelneemt? Dat heeft iets te maken met het onder de radar blijven. Josiane Van Huynegem zegt dat ze daar niet meteen een zinvol antwoord op weet te formuleren.

CLBch@t is een netoverstijgend initiatief dat door een aantal personeelsleden wordt bemand. Het gaat hier niet om extra middelen. Met CLBch@t kunnen een

aantal leerlingen laagdrempelig worden bereikt. Bij bepaalde bezorgdheden worden ze doorverwezen naar hun eigen CLB. Zo worden toch meer leerlingen bereikt dan normaal. Mochten er daar extra middelen voor zijn, dan zouden de CLB's de medewerkers die zich nu met die chat bezighouden voor de eigen taken kunnen inzetten.

Voelt Josiane Van Huynegem zich vertegenwoordigd in de onderwijsclub? Vanuit het netwerk heeft Josiane Van Huynegem bepaalde personen die naar de overlegmomenten van de onderwijsclub gaan. Zij gaat ervan uit dat zij daar oog hebben voor de noden van de CLB's. Er was eind augustus 2020 overleg. Op basis daarvan werden de richtlijnen voor preventieve gezondheidszorg aangepast. Er is nu een andere teneur: er wordt nu meer geluisterd naar de noden van de CLB's.

Er zijn contacten met andere CLB's. Josiane Van Huynegem heeft maandelijks overleg met de andere vrije CLB's van de provincie Antwerpen en twee tot drie keer per jaar netoverstijgend met de andere CLB's van de provincie Antwerpen. Er is ook twee tot drie keer per jaar overleg met alle Vlaamse vrije CLB's. Er zijn initiatieven genomen om een website te maken over corona. Op een overlegforum kunnen vragen worden gesteld. Iedereen kan daar dan op basis van eigen ervaring antwoorden op formuleren. Men staat elkaar bij, niet alleen beleidsmatig maar ook concreet op de werkvloer. Josiane Van Huynegem denkt aan het voorbeeld van een medewerker die een lijst had gemaakt van waar de leerlingen nog laagdrempelig terechtkonden, met adressen en telefoonnummers. Die lijst werd gedeeld met alle collega's, ook van de andere CLB's en netten.

In de verlengde herfstvakantie van 2020 werd soms een e-mail of een sms gestuurd om het contact te bewaren.

Josiane Van Huynegem bevestigt dat een aantal medewerkers bang zijn voor het coronavirus. Zij vinden dat het CLB geen veilige werkplek is omdat ze daar met veel mensen in contact komen. Die angst bestaat ook bij veel leerkrachten en ouders. Angst zit op dit moment ingebed in de maatschappij. Er werd veel creativiteit aan de dag gelegd om daarmee om te gaan.

Ten aanzien van kleuters wordt vraaggestuurd gewerkt.

Josiane Van Huynegem bevestigt dat haar beleid vooral over corona gaat, zeven dagen op zeven en los door alle vakanties heen. Op basis van de analyses probeert zij voor haar mensen een veilige plek te creëren, en de decretale opdrachten zo goed mogelijk uit te voeren. Er zijn nog geen besmette collega's. Josiane Van Huynegem hoopt dat dat zo blijft. Als het daar hapert, hapert al de rest meteen ook. Zij vindt dat het welzijn van haar medewerkers de hoogste prioriteit is. In de leerlingenbegeleiding gaat het vooral om het psychosociaal functioneren. Kinderen met een leerstoornis die extra hulp nodig hebben vormen ook een zorg. Ook de veerkracht van de leerkrachten is belangrijk. Schooldirecteurs hebben op dit moment een heel zware job. Zij moeten ondersteund worden.

In het actieplan voor de CLB's geldt dat welbevinden en gezondheid belangrijk zijn. Het vroegtijdig schoolverlaten is een probleem waar al een aantal jaren aan gewerkt wordt. Er is een plan van aanpak. Josiane Van Huynegem betwijfelt of dat nu echt onder controle is.

Josiane Van Huynegem denkt wel dat het CLB de contactopsporing op de scholen moet doen. Er zijn goede contacten met de scholen. Men kent elkaar. De samenwerking verloopt goed.

Jo Brouns vraagt aanvullend of het CLB via LARS rechtstreeks toegang heeft tot de inschrijvingstool om gratis testen aan te vragen en de resultaten daarvan op te volgen.

Daar wordt al heel lang over gepraat, antwoordt *Josiane Van Huynegem*, maar volgens haar is dat nog niet volledig rond.

De *voorzitter* bedankt *Josiane Van Huynegem* namens de commissie voor de toelichting en ook voor haar werk de afgelopen maanden en de komende tijd.

4. Uiteenzetting door Hans De Volder, directeur Kunstacademie Beveren en voorzitter VerDi, en Johan Jonniaux, directeur Academie De Vonk, Haasrode

4.1. Situering

Hans De Volder licht toe dat hij samen met *Johan Jonniaux* spreekt in naam van VerDi waarbij 98 procent van de directies van een academie voor podiumkunsten is aangesloten. De Kunstacademie Beveren telt 1800 leerlingen, verspreid over alle verschillende domeinen: muziek, woord, dans en beeld.

Het dko is geen leerplichtonderwijs, maar het is wel onderwijs. De specificiteit van het dko vraagt tijdigheid, volledigheid en eenduidigheid bij de maatregelen. *Hans De Volder* heeft veel vragen bij de efficiëntie van de maatregelen. Er zijn verbeteringen en tegemoetkomingen geweest. Maar de specificiteit van het dko betekent dat de maatregelen van het gewone onderwijs niet zomaar kunnen worden overgenomen.

4.2. Maart-april 2020

In maart en april 2020 moesten de leerkrachten snel schakelen. Voor een aantal vakken en opties lag dat nog enigszins voor de hand, bijvoorbeeld voor klassikale lessen. Maar voor een aantal disciplines is dat zeer moeilijk. Het overleg over de nieuwe situatie was voor vele leerkrachten en directies nieuw. Velen reageerden in verspreide slagorde. De lokale preventiediensten reageerden op verschillende manieren. In het begin waren er daardoor meer vragen dan antwoorden. Er was geen ondersteuning door de CLB's, die toen al overbevraagd waren. Dat is nog steeds zo. De lokale directies werkten daardoor als kleinschalige preventiediensten op de tast. Er was ook weinig ondersteuning door de koepels. Nu is dat wel op gang gekomen. Maar de informatie en de expertise vanuit het werkveld stroomden niet automatisch door naar boven. De eerste twee maanden was er met het dko zo goed als geen communicatie. De leerkrachten en directies werkten er volgens 'trial and error'. Scholen zonder goede preventiedienst zaten in de problemen.

De communicatie is nog altijd vaak ondermaats. *Hans De Volder* geeft een voorbeeld: de zaken die op Schooldirect verschijnen, verschillen met de berichten die later op de avond worden gecommuniceerd door de woordvoerders. Dat is ongunstig voor het beeld dat leerkrachten, ouders en leerlingen hebben van de directies. Het is alsof zij maatregelen nemen die niet stroken met de maatregelen van de overheid. In het begin had de inspectie de ondersteunende rol van brugfiguur. Verschillende scholen werden gecontacteerd door de inspecteurs.

4.3. Mei-juni 2020

In mei en juni 2020 moest het dko een paar keer aan de CLB's duidelijk maken dat dko geen deel uitmaakt van het verenigingsleven maar ook onderwijs is. De tijdigheid en de duidelijkheid van de communicatie liet nog steeds te wensen over. Met de koepel OVSG werd het initiatief genomen om met een werkgroep gedetailleerde

draaiboeken te schrijven, specifiek afgestemd op het dko. Dat heeft veel tijd gevergd. Ze werden gecommuniceerd met de overheid, maar ze werden niet naar de mensen van het dko gestuurd. Daardoor kwamen er meer vragen dan de draaiboeken oorspronkelijk antwoorden bevatten.

Voor het afstandsonderwijs kan er op een aantal platformen worden gewerkt. Ook daarover kon vanuit de koepels meer informatie op maat worden verwacht. Maar Hans De Volder beseft dat de situatie voor iedereen nieuw was. Nu staat iedereen op dat vlak verder.

Door de geringe handvatten en het gewicht van de lokale preventiediensten waren er grote verschillen tussen de steden en gemeenten. Door middel van een enquête werden de scholen ondervraagd over de manier waarop zij werden ondersteund door een lokale preventiedienst. De helft werd zeer goed ondersteund, maar de andere helft kreeg weinig tot geen steun. Dat betekent dat er in veel gevallen geen risicoanalyse werd gemaakt en dat de directeur als enige beleidsfiguur voor zijn organisatie het warm water moest uitvinden. Hans De Volder nuanceert: dat waren de uitzonderingen. Maar hij heeft toch het gevoel dat er onvoldoende ondersteuning was door bijvoorbeeld de CLB's. Hij begrijpt dat de andere onderwijsniveaus zo complex en omvangrijk zijn, dat het voor de CLB's wellicht onmogelijk was om er ook nog eens het dko bij te nemen.

Veel academies hebben nog een gebrekkige infrastructuur. Daar was het zeer moeilijk om de rigide veiligheidsmaatregelen op te volgen. Daarom moesten de inrichtende machten besluiten om hun academie te sluiten.

4.4. September-oktober 2020

In september en oktober 2020 kon er opnieuw fysiek onderwijs worden georganiseerd, in code geel. Voor de grote vakantie van 2020 mocht een-op-eenonderwijs in de klas met een beperkt aantal leerkrachten en leerlingen. Toen bleek dat het opnieuw de slechte kant uitging, werd in binnen- en buitenland uitgekeken wat er specifiek voor het kunstonderwijs bestaat aan digitale tools om afstandsonderwijs te verzekeren. Dat is niet altijd mogelijk. Koorzang is digitaal op afstand te organiseren, maar de leerlingen willen dat op school beleven. Digitale tools hebben ook hun grenzen.

De draaiboeken bevatten een onduidelijkheid in de overzichtstabellen met de kleurcodes. Daardoor zijn ze nog steeds onbruikbaar voor een aantal vakken en onderdelen. Het zou beter zijn dat het voorbereidend werk door het veld kan gebeuren, waarna er een terugkoppeling komt met het beleid. De communicatie is nog altijd onduidelijk, ontijdig en chaotisch. Hans De Volder heeft ook gemerkt dat de inspectie haar brugfunctie heeft verloren en is overgegaan tot minidoorlichtingen, die dan voor de herfstvakantie van 2020 werden stopgezet. Die minidoorlichtingen waren, na de snel wisselende kleurencodes, een harde dobber, maar uiteindelijk hebben de scholen het er toch goed van afgebracht.

4.5. Effecten

Johan Jonniaux gaat in op de effecten voor leerlingen, inschrijvingscijfers en leerkrachten. Voor de leerlingen kon niet alles worden gedaan wat nodig was. De leerdoelen waren soms onbereikbaar, zeker alle activiteiten die in groep gebeuren. Voor alles wat individueel kan worden aangereikt lukte het wel. Als de coronaperiode lang zou duren, wordt het problematisch om de einddoelen te bereiken.

In het dko gebeuren de inschrijvingen op vrijwillige basis. Op het einde van het schooljaar 2019-2020 was er op veel academies geen contactonderwijs. De leerlingen en het personeel zaten thuis. Dat heeft geleid tot een duidelijke daling in

het aantal inschrijvingen. In vergelijking met het vorige schooljaar zijn er algemeen 6 procent minder inschrijvingen. In vergelijking met 2018-2019 zijn er in de podiumkunsten 4 procent minder inschrijvingen. Bij woordkunst en dans gaat het om een verlies van 10 procent in vergelijking met 2 jaar geleden. Heel wat ouders zien die lessen als een veilige opvang. Bij de podiumkunsten zit het grootste verlies bij de leerplichtige leerlingen. In de volwassenencategorieën blijven de cijfers redelijk stabiel.

Er zijn ook effecten bij het personeel. Elke leerling brengt een bepaalde tewerkstellingscoëfficiënt teweeg. Er is altijd het bekende verdragingseffect: het aantal leerlingen op 1 februari bepaalt de middelen voor het volgende schooljaar. 3 procent van het urenpakket mag worden overgedragen naar een volgend schooljaar. In dit geval is dat voor veel academies welkom omdat er een terugval is van 4 tot 6 procent. Het overdragen van 3 procent is onvoldoende. Er is thans een benoemingsronde bezig. Er was op 15 oktober 2020 een vacantverklaring. Er zal worden benoemd op 1 januari 2021. Er komt voor het eerst een tweede benoemingsronde in hetzelfde schooljaar, namelijk in de zomer van 2021. Er wordt benoemd in uren waarin iemand anders benoemd is. Een titularis staat in een verlofstel. Die uren worden vacant verklaard en daarin wordt een tweede titularis benoemd. De behoorlijk complexe situaties die hiervan het gevolg zijn, vertroebelen een deel van het beeld. Nu al kan worden voorspeld dat heel wat mensen ter beschikking zullen worden gesteld wegens ontstentenis van betrekking. Ofwel moet daar in de academie een oplossing voor worden gevonden, ofwel komen zij in de reïaffectatiecommissie terecht. Als het leerlingenaantal daalt, gaan er ook administratieve medewerkers verloren. Duizend leerlingen zijn goed voor een voltijdse medewerker. Door de complexiteit van de huidige situatie zijn die mensen cruciaal. De ICT'ers zijn zeer belangrijk, zeker met afstandsonderwijs. Daar zijn te weinig mensen en middelen voor.

4.6. Wat kan er nog beter?

Hans De Volder licht toe wat beter kan voor de leerlingen. Aan een van de dingen die beter konden is intussen met een extra dotatie van de Vlaamse Regering tegemoetgekomen: 11,5 euro per leerling. Extra materiaal voor preventie moet lokale kwaliteitsverschillen in preventie vermijden. Wat ook beter kan, is een betere ondersteuning voor het onlinewerken door kinderen met minder kansen. Dat heeft ook in het dko voor problemen gezorgd. De ploeg van leerkrachten heeft tijd nodig om specifieke onlinetools te ontwikkelen. Het inschrijvingsgeld voor de volwassenen is een zeer belangrijk punt. Volwassenen betalen meer dan 300 euro inschrijving voor een schooljaar. Veel volwassenen vroegen, ondanks de onlinelessen, of zij een deel van hun inschrijvingsgeld konden terugkrijgen. Als er geen tegemoetkoming komt, zullen die volwassenen steeds meer afhaken, vreest *Hans De Volder*.

De verificatie loopt gewoon door. Maar *Hans De Volder* zou graag hebben dat zij in functie van de leerloopbaan denken en minder in functie van de situatie. De indruk bestaat dat er wordt gewerkt wars van de coronasituatie. Er zijn specifieke problemen met het registreren van aanwezigheden. De verschillende administratieve programma's moeten daarop worden afgestemd. Daar zit een lacune waarop niet tijdig kan worden ingespeeld.

In crisis is het dko voor heel wat mensen van levensbelang. Dat vindt *Hans De Volder* een zeer belangrijk punt. Kinderen, jongeren en volwassenen komen, naast hun school of werksituatie, ook naar het dko omwille van het sociale en het emotionele.

Johan Jonniaux bevestigt dat voor het personeel de recent toegekende extra middelen zeer welkom waren. Het personeel moet veel poetsen om de veiligheid te garanderen. Hij vraagt om het urenpakket aan te passen door een ondergrens te

bevriezen of door wat nu te laat is over te zetten. Vooral de ICT-zorg is belangrijk. Het dko wil, in het kader van het respect voor het personeel, het engagement valoriseren door te vermijden dat mensen uit het team worden gezet als gevolg van de grote terugval van leerlingen.

De doorstroming van informatie vanuit het werkveld naar de overheid kan volgens *Hans De Volder* beter. Het opmaken van de draaiboeken zou vanuit het werkveld moeten kunnen worden aangezet. Dat moet de grote hoeveelheid vragen achteraf wegwerken. Aanwezigheidscodes werden niet officieel gecommuniceerd. Voor wat betreft de inhoudelijke expertise vraagt Hans De Volder een rol voor VerDi. VerDi kan zorgen voor een groter draagvlak. De onderwijskoepels moeten worden ingezet in het proces van informatieaanlevering. Er moet speciale aandacht zijn voor de situatie van de Brusselse academies, die moeten functioneren naast de Franstalige academies.

De communicatie kan beter, bevestigt *Johan Jonniaux*. Er wordt heel summier gecommuniceerd vanuit het leerplichtonderwijs. Dan komen er veel vragen. Waarop er heel veel energie moet worden gestoken in het herformuleren en verduidelijken. Het zou beter zijn om vooraf af te toetsen, zodat men zich kan toeleggen op de kerntaak.

Johan Jonniaux geeft een voorbeeld. De CLB-medewerkers gaven een brief mee over hoogrisicocontact in de dagscholen. Het dko kreeg die brief niet. In die brief stond dat leerlingen niet naar de academies mochten komen. In de brief werd opgeroepen om hobby's te beperken. Dan volgde de discussie of een academie een hobby is of onderwijs. Het heeft twee maanden geduurd om daar duidelijkheid in te scheppen. Het dko vraagt dat toekomstige maatregelen worden gebaseerd op heldere criteria en dat die dan kunnen worden toegepast op de vrij complexe organisatie die een academie is.

Er moet ook meer duidelijkheid komen over hoe moet worden omgegaan met risicoprofielen. Het dko moest zelf instaan voor de contactopsporing wanneer een leerling meldde besmet te zijn.

Inzake infrastructuur zijn er ook verbeterpunten, aldus *Hans De Volder*. In de codes oranje en rood zijn er al snel meer aangepaste lokalen nodig. Er zou gelijkwaardigheid moeten zijn in de subsidies voor infrastructuur tussen alle onderwijsniveaus. Er moet meer ondersteuning komen om gebouwen te huren om de lessen te kunnen organiseren.

4.7. VerDi kijkt bezorgd en positief vooruit

Johan Jonniaux is dankbaar voor alles wat er al is gebeurd sedert half maart 2020. Er was heel veel input en creativiteit. Een aantal zaken die ook in andere contexten waardevol blijken werden ontdekt. Afstandsonderwijs werkt, maar er zijn beperkingen. De fase rood komt daar maar voor een deel aan tegemoet omdat vanaf de +12-jarigen maar één leerling tegelijk kan worden gezien. Al het groepswork blijft problematisch.

Hans De Volder stelt bij wijze van conclusie dat VerDi positief vooruit wil kijken. Er is keihard gewerkt, zoals in alle andere sectoren van het onderwijs. VerDi vraagt om tijd te besparen en de efficiëntie te verhogen, en om de expertise van de sector te betrekken in de voorbereiding van de maatregelen. Daarmee zal het beleid soepeler kunnen werken en kan er veel tijd worden bespaard, en er zullen ook veel frustraties worden vermeden bij leerlingen, leerkrachten en directies.

5. Uiteenzetting door Bart Remans, bestuurslid, Codibel

5.1. Corona in de samenleving

Bart Remans omschrijft Codibel als de vereniging van directeurs van academies voor beeldende kunsten. Hij stelt vast dat corona voor iedereen een plotse overrompeling is geweest en een omschakeling van het maatschappelijke leven heeft gevergd. Codibel is bezorgd om de gezondheid, de economie, en het sociaal, mentaal en psychisch welbevinden, ook bij de leerlingen en de personeelsleden. De crisis heeft het belang van vertrouwde structuren duidelijk gemaakt. Het onderwijs neemt in het leven een belangrijke plaats in. Men krijgt er structuur door maar ook kennis, sociale contacten, emotionele vaardigheden enzovoort.

Ook belangrijk is de fysieke rol van de leraar. Fysiek praktijkonderwijs in de kunsten moet worden omgeschakeld naar afstandsonderwijs. Voor beeldende en audiovisuele kunsten is dat niet evident.

5.2. Uitdagingen, hindernissen en opportuniteiten

Het begin van de lockdown op 14 maart 2020 gaf amper tijd om om te schakelen. Elke doelgroep – kinderen, jongeren, volwassenen – vergt andere methodes om mee in contact te treden. Ook bij volwassenen zijn er verschillen: de jongvolwassenen, de studenten hoger onderwijs, de beroepsactieve leeftijd en de gepensioneerden.

Er moest ook veel aandacht worden besteed aan de thuissituatie. Er zijn verschillende wetgevingen en verschillende toepassingen. Zo werd door de Belgische overheid een verplaatsing naar het dko als een niet-essentiële verplaatsing beschouwd. Dat gaf problemen bij academies nabij grensovergangen. Er waren ook verschillen tussen de verschillende onderwijsniveaus.

Het draiboek voor 15 november 2020 is bijna een maand offline geweest. Nu is het opnieuw beschikbaar. Bart Remans vindt dat eigenaardig. Dat maakte het moeilijk om van fase geel naar oranje en daarna rood over te schakelen.

De communicatie met de academies kan veel beter. De communicatie van de academies met leerlingen en personeelsleden heeft daar zeer sterk onder geleden.

Het lesgeven in beeldende en audiovisuele kunsten moest worden heruitgevonden. Afstandsonderwijs is aanvullend maar kan de atelierwerking niet vervangen. Het atelier is de eigenlijke biotoop. Daar is er ruimte voor onderzoek, experiment en uitwisseling van ideeën en inzichten. De wisselwerking is belangrijk. In het atelier wordt geen vaste route getoond maar worden mogelijke wegen gesuggereerd. Leraren en medeleerlingen geven elkaar signalen. Ook belangrijk is dat de leerlingen in een atelier tijd kunnen nemen. Er ontstaan nieuwe interesses of inzichten. De vorming verloopt niet altijd strikt lineair.

5.3. Coronagerelateerde problemen

Er zijn nog altijd geen officiële cijfers voor het schooljaar 2020-2021. Maar Bart Remans ziet wel dat een groter aandeel van de leerlingen een sabbatjaar neemt, vooral volwassenen. Dat heeft te maken met het inschrijvingsbedrag, maar ook met de overtuiging dat kunstonderwijs een fysieke opleiding is. Het gaat ook om leerlingen uit financieel kwetsbare groepen en uit risicogroepen, bijvoorbeeld gepensioneerden. Er zijn ook meer aanvragen voor een gedeeltelijke terugbetaling van het inschrijvingsgeld. De verstrenging van het draiboek in augustus 2020, waarbij de mondkemperdracht verplicht werd voor de +12-jarigen, heeft ook heel wat leerlingen doen afhaken.

Het dko heeft geen levensverzekering. Het kan niet terugvallen op een publiek dat sowieso komt. Dat moet elk jaar opnieuw worden verdiend. Dat is anders dan in het leerplichtonderwijs en heeft impact op het personeel van het dko. Het aantal lestijden hangt af van het aantal inschrijvingen in het vorige jaar. De leerkrachten in de eerste en tweede graad krijgen met heel veel -12-jarigen te maken, die dus geen mondmasker dragen. Dat is niet goed voor hun fysiek en mentaal welbevinden.

Voor de +12-jarigen werd de maatregel van maximum vier leerlingen vervangen door de maatregel om een-op-eencontactonderwijs te verstrekken. Dat is voor veel vakken in het dko moeilijk.

Er zijn soms verschillende interpretaties van de maatregelen. Zo wordt de leeftijdsgroep van de eerste graad van het secundair onderwijs in het dko anders behandeld. Idem voor sommige opleidingen van de CVO's in vergelijking met het dko. Dit komt de transparantie niet ten goede.

Bart Remans vond het zeer pijnlijk dat laagrisicocontacten wel naar school mochten maar niet naar het dko. Een leerling die tot een risicogroep behoort, moet een doktersattest krijgen. De dokters zijn overbelast. Daardoor hadden heel wat leerlingen niet altijd een attest en moesten de directeurs in een grijze zone werken.

Het dko moest al heel veel dingen zelf doen, zonder enige ondersteuning van het beleid, zoals contactopsporing of risicoanalyses. Hoe moeten de draaiboeken worden geïnterpreteerd en toegepast, zeker als er tegenstrijdigheden zijn?

Bart Remans meent dat er bewarende maatregelen nodig zijn zolang de academies de impact van de coronapandemie zullen ondervinden. Die impact zal nog een tijd langer duren nadat het vaccin er is want de schrik zit er bij heel wat leerlingen nog steeds in. Codibel heeft in het schooljaar 2019-2020 een bevrozing van het lestijdenpakket gevraagd. Nu vraagt Bart Remans voor de komende twee schooljaren deze bevrozing op academieniveau.

Een aantal academies komen in de problemen door toedoen van de rationalisatienormen. Bart Remans vraagt een tijdelijke buitendienststelling van deze normen, alsook ICT-steun. Hij vraagt ook aandacht voor moeilijkheden die zich voordoen in verband met de verificatieverplichtingen en de doorlichtingen. Hij zou het appreciëren indien hier de ondersteunende rol kan worden doorgetrokken. Het dko maakt water. Nu wordt het lek gedicht, het komt erop aan de leerkrachten en leerlingen in veiligheid te brengen.

5.4. Besluit

Bart Remans is steeds bereid tot overleg, verduidelijking en aftoetsing, en besluit met een statement over het dko. Het dko heeft een laagdrempelig onderwijsniveau. Elke leerling kan op een gelijkwaardige wijze in contact komen met artistiek onderwijs. In beeldende en audiovisuele kunsten ligt de hoofdfocus op het proces. Vandaar het belang van atelierwerking. Er wordt vaak verwezen naar studies over de leerresultaten van leerlingen. Voor kunstonderwijs bestaat zoiets niet. Bart Remans benadrukt dat Vlaanderen zeer hoog scoort met zijn dko. Elk ander land is jaloers op de kwaliteit die in Vlaanderen wordt aangeboden. Codibel gaat vanaf 1 januari 2021 'rebranden'. Dan heet Codibel 'DenkBeeld', met als baseline 'vorm vormt vormen'.

6. Vragen van de leden

6.1. Vragen van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman heeft de indruk dat het dko de voorbije periode wat stiefmoederlijk werd behandeld. Daar zijn duidelijk redenen voor: draaiboeken die offline staan, geen duidelijke communicatie en gebrekkige ondersteuning. De boodschap is aangekomen.

Hannelore Goeman vraagt waarom de richtlijnen en draaiboeken die door het dko op eigen initiatief werden uitgewerkt niet werden opgenomen door de administratie. Is er ondertussen wel een duidelijk aanspreekpunt bij de onderwijsadministratie? Dat is belangrijk voor de afstemming met andere onderwijspartners. Het kan niet dat er over de academies wordt gecommuniceerd zonder de academies daarvan op de hoogte te brengen. Dat zorgt voor verwarring en frustratie. Zijn er nog andere suggesties om de communicatie met de overheid te verbeteren?

Of er een risicoanalyse gebeurde, was zeer afhankelijk van de context. Bood het lokale bestuur ondersteuning of kon er gerekend worden op ondersteuning vanuit het net? Wat is hiervoor de oplossing? Moeten de CLB's hierbij betrokken worden? Dan wel, uiteraard, met de nodige compensaties want dat brengt extra werk met zich mee. Hannelore Goeman vindt het frappant dat er geen richtlijnen zijn voor het dko over hoe om te gaan met besmette of vermoedelijk besmette leerlingen. Is dat een taak voor de CLB's? Moet er een rechtstreekse lijn komen met de CLB's of bestaat die vandaag al?

Afstandsonderwijs lijkt Hannelore Goeman inderdaad zeer moeilijk voor het dko. Het is niet evident om dat digitaal op te lossen, en onlinetools zijn duur, zeker als het om geavanceerde software gaat. Digitalisering is voor het hele onderwijs een uitdaging. Hannelore Goeman veronderstelt dat dat ook voor het dko geldt. Op welke ICT-ondersteuning kan het dko rekenen? Wat zijn precies de noden op dat vlak?

De cijfers met betrekking tot de inschrijvingen en de financiering spreken voor zich. Heeft het dko de vraag om het urenpakket te bevriezen al kunnen voorleggen aan de minister? Wat was zijn reactie daarop? Of moeten de parlementsleden daarmee aan de slag?

Steeds meer leerlingen vragen een deel van hun inschrijvingsgeld terug omdat zij vinden dat de onlinelessen niet volstaan. Het dko moet inschrijvingsgeld doorstorten naar de overheid. Moet dat dan worden stopgezet?

6.2. Vragen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels is van oordeel dat het heel moeilijk is om een evenwicht te bewaren tussen de veiligheidseisen en de wens om fysiek onderwijs te verstrekken. De coronacrisis bepaalt wat kan en wat niet kan. Sommige problemen zullen pas opgelost geraken wanneer corona verdwijnt. Daarom moeten de maatregelen nu zo goed mogelijk worden opgevolgd.

Het dko zegt dat het geen ondersteuning krijgt van het CLB. Maar Josiane Van Huynegem zei dat ze in haar regio geen vraag heeft gekregen van het dko. Hebben de sprekers in hun regio wel die vraag gesteld? Hoe is dat exact verlopen?

Hoe verloopt de communicatie nu? Wordt het dko nu wel sneller betrokken? Verloopt het contact rechtstreeks, of gaat dat nog altijd via de koepel?

De communicatie van Schooldirect verschilde vaak van die van de woordvoerders. In het begin werd het dko vaak gekoppeld aan het CVO. Nu is dat uit elkaar getrokken. Het laatste draaiboek richt zich specifiek tot het dko. Maar ook dat draaiboek is niet helemaal werkbaar, zo blijkt nu. Is het omdat de maatregelen nog altijd niet duidelijk zijn? Of gaat het om de maatregelen zelf?

De nieuwe invulling van code rood heeft vooral impact op de +12-jarigen. De een-op-eenlessituatie is belangrijk, zeker voor de leerlingen die het dko gebruiken als opstap naar het conservatorium of andere opleidingen na hun secundair. Kunnen die leerlingen voldoende worden aangesproken met die een-op-een-ondersteuning?

Het dko werkt met verschillende generaties door elkaar. Daarom was het aanvankelijk goed het dko helemaal te sluiten. Hoe werd dit precies aangepast in code geel? Kon dit worden doorgetrokken in code oranje? Hoe werd dit organisatorisch aangepakt?

Valt het dko-personeel in dezelfde mate uit als in het gewone onderwijs?

Aanvankelijk was er de bedenking dat de ondersteuning voor het gewone onderwijs niet werd doorgetrokken naar het dko. Daar is nochtans veel materiaal nodig. Nu zijn er de 3,3 miljoen euro extra middelen, maar die moeten gedeeld worden met het volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie. Welk deel gaat naar het dko? Hoe zal dat worden besteed?

De minister nam nog andere maatregelen, bijvoorbeeld de tijdelijke opheffing van de beperking van overdrachtskredieten voor voordrachtgevers, en de versoepeling van de procedure voor tijdelijke vestigingsplaatsen. Werden die twee maatregelen als functioneel ervaren? Is het dko daarmee aan de slag kunnen gaan? Of was dit maar een doekje voor het bloeden?

De inspectie heeft een vooral ondersteunende opdracht gekregen. Nu zouden er toch minidoorlichtingen zijn, die weliswaar werden uitgesteld tot na de herfstvakantie van 2020. Hoe zal dat verder lopen?

Bart Remans had het over de omgang met de thuissituatie. Heeft dat betrekking op de bereikbaarheid van die kinderen? Werd men daar geconfronteerd met moeilijke sociale thuissituaties? Hoe is daarmee omgegaan?

6.3. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers heeft zelf kinderen die dko volgen. De digitale toneellessen en de digitale gitaarlessen waren een hulp. Er is daar bijzonder snel geschakeld. De inspanningen van de leerkrachten waren fenomenaal. Maar Roosmarijn Beckers heeft toch ook een bedenking: niet alle kinderen hebben genoeg digitale middelen. Op die manier werden zeker een aantal kinderen uit het oog verloren. Hebben de sprekers er een idee van over hoeveel kinderen het gaat?

Er is voor de contactopsporing bij besmetting geen hulp van het CLB. Betekent dat dat een besmet kind naar het dko kan blijven komen en dat het dan van de goodwill van de ouders afhangt?

De inspectie is inderdaad opnieuw bezig. Als ouder kreeg Roosmarijn Beckers een hele vragenlijst van de inspectie, die zich toespitste op de kwaliteit van het afstandsonderwijs. Zij hoopt dat de inspectie de antwoorden op die vragenlijsten gebruikt om het dko te ondersteunen. Het is nu niet het juiste moment om allerlei doorlichtingen door te voeren.

Het aantal inschrijvingen daalt. Roosmarijn Beckers roept haar collega's op om de vragen van Codibel en VerDi ter harte te nemen en om voor de twee volgende schooljaren voor een bevriezing te zorgen. Heeft de minister de vraag van Codibel om een bevriezing al beantwoord?

6.4. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme merkt dat er bij het beleid toch wel kennis over het dko ontbreekt. Dat blijkt bij het uittekenen van draaiboeken en FAQ's. Er wordt bijvoorbeeld niet altijd een onderscheid gemaakt tussen het dko en het volwassenenonderwijs. Men vergeet soms dat volwassenen en jongeren in het dko vaak bij elkaar zitten. Hoe wordt het dko gezien als essentiële derde in het leerplichtonderwijs? *Loes Vandromme* weet uit ervaring dat het heel belangrijk is voor het dko om reclame te kunnen maken in de scholen om jongeren warm te maken voor het dko. Daar liggen volgens haar gemiste kansen. Wat kan daaraan worden gedaan?

De taal van het dko wordt voor de draaiboeken en de FAQ's niet gebruikt. Dat leidt tot verschillende interpretaties. Hebben de sprekers wat dat betreft tips? Er zou een dko-expertengroep bestaan. Maar die is recent niet meer samengekomen. *Loes Vandromme* hoort dat de behoefte bestaat aan een heropstart van die groep. Zij hoopt dat die roep hier wordt gehoord.

Loes Vandromme stelde eerder al voor om de inschrijfdata te verplaatsen. Het zou mogelijk moeten zijn om zich nog later in het dko in te schrijven. Het effect van COVID-19 zou gemonitord moeten worden. Minister Ben Weyts wil daar rekening mee houden. Iedereen zal het er wel mee eens zijn dat daar maximaal moet worden op ingezet. Dat vindt *Loes Vandromme* hoopgevend.

VerDi maakte een analyse van het aantal leerlingen. Kan Codibel nog wat extra informatie geven over de inschrijvingen zelf? Veel mensen nemen een sabbatjaar omdat ze in het schooljaar 2019-2020 heel wat lessen hebben gemist. Anderzijds hebben heel wat nieuwe mensen de weg naar de academie gevonden omdat ze in deze coronatijd op zoek zijn naar nieuwe zingeving. Kunnen de sprekers dat bevestigen?

Merkt Codibel ook dat er problemen zijn met de inschrijvingen in de groep van 6- en 7-jarigen?

De Coronadecreten boden de mogelijkheid om ook in het dko af te wijken van de evaluatie. Werd daar gebruik van gemaakt? Is dat doorgedrongen?

Directeurs moeten hun mensen motiveren. Hoe wordt dat aangepakt? Hoe gaan de sprekers om met de zorgen van jongeren die bezorgd zijn om hun toekomst als kunstenaar?

6.5. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi benadrukt dat artistieke ontplooiing zeer belangrijk is voor heel wat jonge mensen en volwassenen.

Er is voor wat betreft psychosociaal welzijn weinig ondersteuning. *Sihame El Kaouakibi* vraagt of de sprekers de vraag naar ondersteuning op dat vlak hebben kunnen kwantificeren. Hoe groot is de stijging? Dat is belangrijk om te weten hoeveel ondersteuning er nodig is. Zeker nu er al heel wat wachtlijsten zijn. Er is een daling in de inschrijvingen. Bij de podiumkunsten gaat het vooral om minderjarigen. Bij de beeldende kunst zijn het vooral volwassenen. Hoe kan dat worden verklaard? Moeten er op basis daarvan nieuwe maatregelen komen?

De *voorzitter* verontschuldigt Elisabeth Meuleman. Hij bevestigt dat de Groenfractie rekening zal houden met de bezorgdheden van het dko.

6.6. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns heeft het gevoel dat het dko sterk op zichzelf was aangewezen. In moeilijke omstandigheden is goed werk geleverd. Maar hij heeft ook kunnen vaststellen dat het onlineafstandsonderwijs niet ideaal is. Het gaat niet zo snel vooruit als bij rechtstreeks contact. Het afstandsonderwijs werd in het leerplichtonderwijs zeer verschillend ingevuld. Dat zal in het dko niet anders zijn geweest, veronderstelt Jo Brouns. Heeft het dko voldoende ondersteuning gekregen op het vlak van digitale leerplatformen? Zijn er middelen voor ICT-coördinatie, zoals die in het leerplichtonderwijs bestaat? Is er op dat vlak samenwerking geweest met scholen in het leerplichtonderwijs?

De verschillen in infrastructuur in het dko hebben impact op de organisatie. Zijn er op dat vlak suggesties?

De CLB's hebben voor het dko geen structurele rol kunnen opnemen voor de contactopsporing en de testing. Heeft het dko dat allemaal zelf moeten doen? Of was er goede samenwerking met de lokale besturen en met de regionale COVID-19-teams? Het lijkt Jo Brouns een kwestie van het doorgeven van informatie van het leerplichtonderwijs en de CLB's naar het dko. Is dat goed verlopen of heeft het dko dat allemaal zelf moeten achterhalen? Zijn er mogelijkheden om de informatie beter en op een structurele manier te delen?

6.7. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls heeft vragen over het mengen van de generaties. Dat wordt door de virologen afgeraden. Er zijn wat dat betreft grote verschillen bij zowel het dko als bij de vrije ateliers. Is het mogelijk om in het dko de generaties uit elkaar te houden?

Als mensen zich inschrijven voor het dko, moeten ze naar het dko kunnen komen, in alle kunstexpressies. Anderzijds zeggen de virologen dat alles wat met luid spreken, expressie en blaasinstrumenten te maken heeft, veel risico's inhoudt. Koen Daniëls vraagt hoe die twee vaststellingen met elkaar verzoend kunnen worden. Hebben de sprekers daar oplossingen voor? Hun antwoord kan belangrijk zijn voor het Overlegcomité.

7. Antwoorden van Hans De Volder, Johan Jonniaux en Bart Remans

Hans De Volder stelt vast dat de vragen van Koen Daniëls aansluiten bij de vragen over de draaiboeken. Hij bevestigt dat de complexiteit van het dko een zeer moeilijke oefening is. Hij begrijpt dat de overheid niet al die inhoudelijke expertise kan hebben. Daarvoor zijn er mensen uit het veld nodig, die zeggen hoe men bepaalde zaken oplost zonder te raken aan de rigiditeit die de virologen vooropstellen. Daarom zou het nuttig zijn om voor de maatregelen en de draaiboeken vooraf te overleggen met de expertise op het werkveld. Een werkgroep zou adviezen moeten kunnen formuleren en communiceren met de administratie en het kabinet. Sommige scholen hebben enorm grote ateliers. Als men daar vier leerlingen in plaatst, zitten die op 8 tot 10 meter van elkaar. Alle veiligheidsnormen kunnen daar zeker in acht worden genomen. Een-op-eenonderwijs is daar niet nodig. Op dat punt kunnen de draaiboeken zeker rekening houden met bepaalde nuances, zonder in te gaan tegen de adviezen van de virologen. Er wordt inderdaad met verschillende generaties gewerkt, maar die worden ook opgesplitst. Er zijn leerlingen van 6 tot 8 jaar, van 8 tot 12 jaar, de jongeren en de volwassenen. Met het een-op-eenonderwijs stelt het probleem van de vermenging der generaties zich niet.

Hans De Volder bevestigt dat er voor het dko niet echt een aanspreekpunt is. Er wordt voortdurend gecommuniceerd met de koepels. Hij zit in het directeurenoverleg met de OVSG. De zaken worden daar ontwikkeld en besproken zonder dat iemand van het veld vertegenwoordigd is. Hans De Volder vraagt dat de specificiteit van het dko beter aan bod kan komen. Er zou een aanspreekpunt moeten zijn op het kabinet of het departement.

De communicatie is halfslachtig en onvolledig. Ook daarvoor moet snel een oplossing worden gevonden.

Sommige scholen hebben zelf risicoanalyses moeten maken. Zij zijn daarvoor te rade moeten gaan bij collega's. Dat zijn schrijnende toestanden. Vanuit het departement werd gecommuniceerd dat de CLB's niet in de mogelijkheid waren om ook het dko te ondersteunen. Daardoor was er geen automatische terugkoppeling vanuit het dko met de CLB's en was het dko aangewezen op lokale preventiediensten, die meer of minder ontwikkeld waren.

Verschillende scholen apart hebben een aantal onlinetools gecreëerd voor het afstandsonderwijs. Bij het dko is er te weinig ICT-ondersteuning. De ICT-coördinatoren hebben maar 1 of 2 uur om in te staan voor het digitale.

Leerlingen hebben zich niet meer ingeschreven omdat zij liever eerst het einde van de coronaperiode afwachten. De scholen hebben ook geen fysieke promotie kunnen maken. Het dko was op een bepaald ogenblik niet meer zichtbaar. Het was behelpen met flyers en onlineberichten. Maar dat heeft niet dezelfde impact op potentiële leerlingen.

Johan Jonniaux stelt vast dat de impact op de jongste groep frappant is. De eerstejaars gingen massaal verloren. De 8-jarigen, die op hun ouders waren aangewezen om het afstandsonderwijs te volgen, hadden nog niet voldoende basis uitgebouwd. Vandaag blijft die groep wel komen. Dat moet behouden blijven.

Hans De Volder bevestigt dat het voor een aantal van zijn leerkrachten frustrerend was om de kwetsbare jongeren in hun thuissituatie niet te kunnen helpen. Daarom heeft de school pakketten gemaakt met opdrachten, en die bij de mensen thuis afgeleverd. Zo konden de kinderen met minder digitale ondersteuning bij de les worden gehouden. Dat is niet altijd gelukt. Het psychische welzijn was een probleem bij jongeren die de les in beeldende kunst of muziek ook als een sociaal gegeven beschouwen. De fysieke interactie is dan van levensbelang. Zeer veel van deze jongeren hebben afgehaakt. Daarom wordt er gezocht naar mogelijkheden om ook die jongeren af en toe eens naar het atelier te halen.

Wat als er een leerling besmet is? Hans De Volder bevestigt dat de academie op dat punt overgeleverd is aan de goodwill, het inzicht en de medewerking van de ouders. Zij moeten melden dat een leerling besmet is. Dat neemt niet weg dat de academies het qua aantal besmettingen goed hebben gedaan. Het aantal contactopnames door een contactopsporingsdienst bleef zeer beperkt, en kwam altijd pas na enkele dagen.

Johan Jonniaux stelde vast dat de regels van het draaiboek niet overeenstemden met wat de contactopspoorders zelf als opdracht kregen. Er waren ook conflicten tussen de lokale COVID-19-cel en de huisartsen. De verwarring was onwaarschijnlijk groot. De informatie moet veel helderder.

Bart Remans bevestigt dat de draaiboeken eind juni 2020 zijn opgemaakt en naar de OVSG gestuurd, die ze dan op hun beurt naar de dko-coronawerkgroep hebben gestuurd. Maar er is weinig invloed van te merken.

VerDi en Codibel hebben op eigen initiatief contact genomen met departement en kabinet. Er is geen structureel aanspreekpunt. Ook niet met het CLB. Er zijn geen structurele overeenkomsten. Het dko is nochtans al jaren vragende partij. Maar dit is geen verwijt: het CLB heeft onvoldoende middelen om het dko erbij te betrekken.

Over de bevrozing van het lestijdenpakket was er contact met het kabinet. Eerst moet worden geëvalueerd wat de invloed is op het aantal inschrijvingen. Men beloofde om daar dan rekening mee te houden. Bart Remans hoopt dat hieruit een bevrozing voor de komende schooljaren zal volgen.

Voor de compensaties voor leerlingen wordt vooral naar de volwassenen gekeken. Zij hebben een hoger inschrijvingsgeld betaald. De oplossing zou kunnen liggen in een verlenging van hun leertraject, of in een vermindering voor het schooljaar nadien.

Het dko heeft zelf veel contacttracing moeten doen. In een aantal gevallen was er contact met het CLB. Er was goede samenwerking tussen heel wat academies en de lokale crisiscellen. Die waren overigens ook al overbelast.

De draaiboeken zijn zowel qua werkbaarheid als qua communicatie een probleem.

De een-op-eenlessituatie is niet ideaal. Het groepsgebeuren is belangrijk.

Een aantal academies waren de instructie om van code geel naar oranje te gaan aan het implementeren tegen de herfstvakantie van 2020. Er kon amper worden getest in oranje, of er moest al worden overgegaan naar rood.

Bart Remans heeft geen cijfers over de uitval van personeel in het dko. Hij veronderstelt dat dit voorlopig gelijkloopt met de andere onderwijsniveaus.

Bart Remans verwacht, op basis van het aantal leerlingen, dat er van de 3,3 miljoen euro extra steun ongeveer 2,2 miljoen euro naar het dko zal gaan. Dat bedrag zal worden aangewend om de kosten die werden gemaakt voor hygiënische maatregelen te lenigen. Dat betekent niet dat er geen andere kosten zijn.

Voor een aantal academies was de maatregel voor de vestigingsplaatsen een oplossing voor het probleem van de voordrachtgevers. Het probleem is echter niet opgelost.

Hoe werd er omgegaan met de problematische thuissituaties? Niet alle leerlingen hebben continu online les gehad. Met de deadlines voor opdrachten die werden gegeven met afstandsonderwijs werd soepel omgesprongen. Het computerprobleem is daar niet zo groot. Er werd vaak gewerkt met papieren opdrachten, of via mail en instructiefilmpjes. Voor wie geen computer had, werd gezorgd, toch in het leerplichtonderwijs, dat ze toch verder konden. In het opvolgen van de leerlingen werd grote soepelheid nagestreefd.

Leerlingen werd gevraagd om onmiddellijk contact op te nemen met de academie wanneer ze besmet waren. Problematisch hierbij is dat er geen structurele band is met een CLB. Veel kon worden opgelost met de lokale crisiscel. Bart Remans was verwonderd: ondanks hun rebels imago hebben de kunstenaars de hygiënemaatregelen zeer goed opgevolgd.

Het dko wacht het juiste aantal inschrijvingen af. Bart Remans maakt daar een kanttekening bij. Beeldende kunst is al meerdere jaren aan een inhaaloperatie bezig. Er worden steeds meer leerlingen bereikt. Het is gevaarlijk om vergelijkingen te maken. Men moet vooral merken of er een knik is in de tendens.

Of het dko een essentiële derde kan zijn, hangt vooral af van de goodwill van het leerplichtonderwijs. De enige poort die nu openstaat is het geval dat een academie toevallig een kunstproject heeft in het leerplichtonderwijs.

Het dko hangt voor zijn inschrijvingen af van de reclame die kan worden gevoerd in scholen.

Voor de interpretatie van de draaiboeken verwijst Bart Remans naar de deskundigen bij de OVSG die de input hebben gegeven.

De verplaatsing van de inschrijfdatum zou een goed idee kunnen zijn. Maar dat betekent ook dat daarmee ook de uitschrijfdatum wordt uitgesteld.

Er schrijven zich inderdaad ook heel wat nieuwe mensen in. Bart Remans vraagt zich af of dit een invloed heeft op de tendens die de voorbije schooljaren kon worden vastgesteld. Hij vermoedt dat die instroom kleiner zal zijn dan het aantal mensen dat afhaakt. Maar het blijft wachten op de officiële cijfers.

Ook voor de inschrijvingen van 6- en 7-jarigen moet nog worden gewacht. Nu is er, sedert de nieuwe regelgeving, een soort van stabilisatiefase, die nog niet in alle academies is uitgebouwd.

Er werd inderdaad gebruikgemaakt van afwijkingen in de evaluaties. Daarbij werd er ook rekening gehouden met de situatie waarin de leerlingen de voorbije maanden les hebben moeten volgen.

Volgens Bart Remans zou een gedeelte van de terbeschikkingstellingen wegens ontstentenis van betrekking kunnen worden opgevangen door de bevrozing van het lestijdenpakket. De versnelde vaste benoeming bij de leraars staat los van corona. Leraars die het verlofstelsel opnemen, kunnen opnieuw in de vrijgemaakte uren worden benoemd.

Sociaal welzijn is zeer moeilijk te kwantificeren. Bart Remans merkt wel dat dat heel vaak terugkomt in de gesprekken met de leerlingen.

Zowel VerDi als Codibel is bezig met het uitwerken van digitale platformen. De middelen voor ICT-coördinatie zijn beperkt. Een medewerker kan enkele uren daaraan besteden, maar er zijn geen middelen voor infrastructuur. Het zeer kleine werkingsbudget is meestal net voldoende om het internetabonnement te betalen.

Het dko vraagt al jaren om volwaardig betrokken te worden bij de – meestal gemeentelijke – investeringen voor infrastructuur.

Voor de contactopsporing werkte het dko goed samen met de lokale crisiscel.

Het vermengen van de generaties kan in zekere mate vermeden worden. Voor beeldende kunsten wordt vaak met open ateliers gewerkt. Leerlingen lopen al eens door een ander atelier om nieuwe ideeën op te doen. Er zijn de kinderen die altijd worden gebracht en opgehaald. Het samenzitten van generaties in één lokaal wordt vermeden, maar door de circulatie in hetzelfde gebouw zal er altijd vermenging zijn.

Bart Remans vraagt ten slotte om altijd rekening te houden met de beschikbare infrastructuur. Het heeft niet veel zin om de een-op-eensituatie toe te passen in een lokaal van 100 vierkante meter. Men kan creatief zijn en toch beantwoorden aan de hygiënische vereisten.

De *voorzitter* onthoudt dat beeldend kunstenaars rebellen zijn, maar dan toch pro-pere rebellen. Hij bedankt de sprekers en sluit de vergadering.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
Codibel	Comité van directeurs van de Vlaamse academies beeldende kunsten
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
dko	deeltijds kunstonderwijs
HGD	handelingsgerichte diagnostiek
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
PMW	ParaMedisch Werker
VCLB	Vrije-CLB-Koepel
VerDi	Vereniging van directeurs van de academies muziek, woordkunst en dans
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent